

REPERE ISTORICE ALE OBICEIULUI FUMATULUI

Prof. univ. dr. **Teodor Leașu**, conf.univ.dr. **Laurențiu Nedelcu**,

Asist. univ. dr. **Ileana Pantea**

Facultatea de Medicina, Universitatea Transilvania Brașov,

Abstract:

The purpose of the paper is to offer an introduction into the evolution and spread of smoking habits. Tobacco, a widespread plant all over the world, seems to go back to ancient times, according to Herodotus. The history of tobacco begins with Columbus' discovery of America, who then brought the plant to Europe. It was the Turks who brought it in Romania, around the middle of the 16th century. A serious health threat nowadays, tobacco is nonetheless a very profitable business for many.

Keywords: history of medicine, tobacco,

Tutunul este o plantă ierbacee cu ciclu de viață anual, este originar din Mexic unde, în secolul al VI-lea era folosit în ritualuri magico-religioase. Aparține familiei Solanaceae, genul Nicotiana, în care există 60 de specii. Specia folosită în producerea industrială de tutun este Nicotiana tabacum. Nicotina se distribuie diferit: 0,4% la rădăcină și 2,4 -8% în frunze.

Cel mai vechi mit despre originea tutunului aparține indienilor Huron.

Se spune că odată a fost o foamete mare și că întreg pământul era neroditor. După multe rugăciuni, Marele Spirit a trimis o fecioară fără straie să facă pământul din nou roditor și să salveze oamenii. Ea a atins pământul cu mâna stângă și acolo au răsărit cartofii și pământul a devenit fertil. Apoi l-a atins cu mâna dreaptă și acesta a dat naștere vegetației și porumbului. S-a așezat și pe tot pământul rămas a încolțit tutunul. Există două interpretări ale acestei legende:

(1) că tutunul a fost un dar pentru minte, așa cum cartofii și porumbul au fost pentru stomac

(2) că tutunul a fost un mesaj (sau un blestem), ce arată că darurile zeilor nu sunt nelipsite de preț.

Ce se știe cu siguranță este faptul că Herodot (484 î.Chr. – 425 î.Chr.) spunea despre sciți că inhalează fumul unor plante arse, ierburi care ar fi putut fi marijuana.

Istoria tutunului și a tabagismului debutează odată cu descoperirea Americii de către Cristofor Columb. În anul 1519 când s-au întors în Europa, navigatorii spanioli ai lui Columb, conduși de căpitanul Francesco

Romano Pace, i-au oferit ambasadorului Franței în Portugalia, Jean Nicot, un mănunchi de frunze de tutun aprinse, povestind cu acest prilej ce au văzut ei că fac băștinașii sud-americani cu ele.

Din Peninsula Iberică, răspândirea tutunului în Europa se leagă de numele ambasadorului francez la Lisabona, Jean Nicot (de unde provine și denumirea științifică a plantei – Nicotiana tabacum). Jean Nicot cultiva tutunul în grădina sa și îi folosea frunzele date pe răzătoare pentru a-și lecui migrenele. Unul din ofițerii căpitanului Romano Pace, pe numele său Diego Rodriguez, a îndrăgit fumatul și la întoarcerea în Europa aduce tutun și continuă să fumeze acasă, dar în urma reclamației soției sale că „înghite foc și scoate fum pe nas” este judecat și condamnat la 10 ani de muncă silnică de către inchiziția spaniolă, pentru „legătură cu diavolul”.

Anul 1560 este considerat a fi data la care a început răspândirea tutunului în Europa și apoi în restul lumii. În acest an, Jean Nicot a trimis tutun Caterinei de Medicis, regina-mamă a Franței, recomandându-l ca o iarbă vindecătoare a tuturor suferințelor și în special a grețurilor de care suferea suverana, decoctul de tutun fiind proslăvit repede ca panaceu, idee subliniată de numele de „herba panacea” sau „herba sancta” atribuite în acele vremuri tutunului. De la curtea Franței, și apoi în întreaga țară, el a câștigat lumea în câteva decenii.

Pătruns la început în palate, tutunul s-a extins apoi în mase. În scurt timp însă oamenii au început să observe că tutunul avea multe urmări neplăcute, chiar foarte grave pentru

organism. Din acest moment începe interzicerea fumatului în diverse țări, măsurile prohibitive fiind deosebit de aspre. În Anglia secolului al XVI-lea, pedepsele mergeau până la decapitare, capetele fumătorilor fiind expuse în piețe, cu pipa în gură, pentru a îngrozi populația. Papa Urban al VIII-lea excomunica printr-o bulă papală pe cei care fumau în biserici, autorizând gardienii să confişte toate tabacherele cu tutun, cele de aur urmând să fie reținute. În sec. al XVII-lea, în unele țări se interzice fumatul în public, instituindu-se taxe mari pentru fumători.

De asemenea în anul 1843 se fabrica prima țigară iar în 1881 în America apare prima mașină de fabricat țigări cu o productivitate de numai 200 de țigări / min. La noi tutunul a fost adus de turci la mijlocul sec. al XVI-lea. Alte repere au fost găsite în anul 1814 în Moldova și 1821 în Muntenia când au apărut primele fabrici rudimentare de prelucrare.

În sec. al XX-lea se produc 3 evenimente esențiale: explozia consumului de țigări, punerea în evidență a riscurilor reale, descoperirea proprietăților de adicție ale nicotinei. Obiceiul fumatului se răspândește foarte mult fiind din punct de vedere social bine acceptat mai ales în cazul bărbaților și din anii 1960 și al femeilor. Fumatul este considerat ceva normal; va fi nevoie de ani întregi pentru inversarea imaginii pozitive a fumătorilor în societate.

Primele acțiuni politice de luptă împotriva fumatului sunt realizate în Franța:

1975 legea Veil, 1991 legea Evin. De foarte curând (2000) tutunul este considerat un drog iar prin planul Kouchner s-a alocat pentru prima oară un buget oficial pentru consultații tabacologice.

Bibliografie:

1. Albuquerque Melisa et. coll. – Chronic disease prevention Promising Practices in Chronic Disease Prevention and Control – Advances Tobacco Control Through Evidence – Based Programs – 2003
2. Aubin H. – Nicotine et troubles neuropsychiatriques, Paris, Masson, 1997
3. Aubin H.J., Dupont P., Lagrue G. – Cum sa te lasi de fumat – recomandari, metode, tratamente. Ed. TREI, Bucuresti, 2003
4. European Commission – Attitude of European towards Tobacco – Special Eurobarometer, 2006
5. Fichtenberg CF, Glantz C. – Effect of smoke – free workplaces on smoking behaviour systematic review – BMJ, 2002
6. Lagrue G. – Arrête de fumer? Ed. Odile Jacob, 2000
7. Lagrue G et. coll. – Le traitement de substitution nicotinique 10 ans après – La Presse medicale, 2002
8. Minnesota Youth Tobacco Prevention Initiative – Communication Planning – Resource Kit, 2000
9. Orleans CT, Stadel J. – Nicotine: "Addiction Principles and Management", Oxford University Press, 1993
10. Surgeon General's Report – The impact of Smoking on Disease and the Benefits Smoking Reduction, 2000